

KÖNYVTÁRI TREND/ JELENTÉSEK

2015–2023 / 2024 / 1.

KÖNYVTÁR-
STATISZTIKAI
MÓDSZERTAN
2015–2023

Magyar Nemzeti Múzeum
Közcgyűjteményi Központ

ORSZÁGOS
SZÉCHÉNYI
KÖNYVTÁR

AZ ADATGYŰJTÉS LEGFONTOSABB ISMÉRVEI

BEMUTATJUK AZ ORSZÁGOS KÖNYVTÁRSTATISZTIKAI ADATGYŰJTÉS
LEGFONTOSABB FOGALMAIT ÉS ALAPADATAIT.

A *könyvtárstatisztikai módszertan* című jelentésünkben röviden bemutatjuk az országos könyvtárstatisztikai adatgyűjtés legfontosabb fogalmait és alapadatait. A jelentés öt témakörbe sűríti össze a legfontosabb módszertani tudnivalókat:

- Jogsabályi háttér, adatszolgáltatók, kötelező adatkörök;
- Az adatgyűjtésben részt vevő könyvtárak típusai;
- Az adatgyűjtésben részt vevő könyvtári szolgáltatási pontok altípusai;
- Az adatgyűjtésben részt vevők száma;
- Az idősoros adatállomány.

1. JOGSZABÁLYI HÁTTÉR, ADATSZOLGÁLTATÓK, KÖTELEZŐ ADATKÖRÖK

A „Jelentés a könyvtárak helyzetéről és tevékenységéről” (OSAP 1442) évenkénti statisztikai adatgyűjtés az Országos Statisztikai Adatfelvételi Program (OSAP) részeként a *hivatalos statisztikáról* szóló 2016. évi CLV. törvény¹ 26. § (1) és 29. § (1), valamint a 388/2017. (XII. 13.) Korm. rendelet 5. § és 6. sz. mellékletén² alapuló kötelező adatgyűjtés. A nyers adatok begyűjtése elektronikusan, a Kulturális Statisztikai Rendszerben (KultStat) valósult meg

a tárgyévet követő március 15-éig (a pénzügyi adatok esetében pedig május 15-éig). Ezekből a Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ Országos Széchényi Könyvtár (MNMKK OSZK) Könyvtári Intézete³ állítja elő a hivatalos közlés alapjául szolgáló végleges statisztikai adatokat, illetve a validálást követően elérhetővé teszi azt a honlapján.⁴ Az adatszolgáltatók⁵ körét a nemzeti könyvtár, a települési könyvtárak, valamint a szakkönyvtárak jelentik. Az OSAP 1442 adatgyűjtés keretében nem adatszolgáltatók az iskolai könyvtárak.

Az OSAP 1442 adatkörei:⁶

- a könyvtári szolgáltatási pontok (telephelyek) adatai (funkció, szervezet jellege, alapterület, nyitvatartás);
- a könyvtárak leltári állománya, kurrens folyóiratok;
- a könyvtárhasználat és használók adatai;
- a könyvtári programok és képzések;
- adatok a könyvtár digitalizált anyagairól és informatikai szolgáltatásairól;
- a más településen (nem a székhelyen) működő szolgáltatóhelyek (KSZR-ek) adatai;

¹ A hivatalos statisztikáról szóló 2016. évi CLV. törvény 26. § (1) és 29. § (1) bekezdése: <https://njt.hu/jogszabaly/2016-155-00-00>

² 388/2017. (XII. 13.) Korm. rendelet az Országos Statisztikai Adatfelvételi Program kötelező adatszolgáltatásairól, <https://njt.hu/jogszabaly/2017-388-20-22>

³ A Könyvtári Intézet jogállásáról szóló 6/2000. (III. 24.) NKÖM-rendelet: <https://njt.hu/jogszabaly/2000-6-20-86.1>

⁴ Könyvtári Intézet, Országos Könyvtári Statisztika: <https://ki.oszk.hu/informacioszolgalatas/magyarorszag-i-konyvtarak-statisztikai-adatai>

⁵ Az Országos Statisztikai Adatfelvételi Program kötelező adatszolgáltatásairól szóló 388/2017. (XII. 13.) Korm. rendelet módosításáról 515/2020. (XI. 24.) Korm. rendelet 5. számú melléklet: https://www.ksh.hu/docs/hun/info/adatgyujtes/2021/5_1_melleklet_EMMI.pdf

⁶ Az Országos Statisztikai Adatfelvételi Program kötelező adatszolgáltatásairól szóló 388/2017. (XII. 13.) Korm. rendelet módosításáról 515/2020. (XI. 24.) Korm. rendelet 5. számú melléklet: https://www.ksh.hu/docs/hun/info/adatgyujtes/2021/5_2_melleklet_EMMI_adatok.pdf

- a könyvtárak egyéb adatai: akadálymentesség, kutatástámogatás, munkaügyi adatok, pénzügyi adatok, informatikai ellátottság).

Az országos könyvtárstatisztika adatszolgáltatói tehát a fent említett könyvtárak,⁷ megfigyelési egysége pedig a telephely, jelen esetben a könyvtári szolgáltatási pont. 2000 előtt a könyvtár fogalma, így pedig az adatszolgáltatók köre sem volt statisztikai szempontból megfelelően tisztázva,⁸ ami a korábbi évek adatainak értelmezését és összehasonlíthatóságát jelentősen megnehezíti. A Könyvtárellátási Szolgáltatási Rendszer (KSZR) koncepciójának kialakítása és elterjedése következtében az önálló könyvtárak száma jelentősen csökkent, de az átalakuló szolgáltatóhelyek továbbra is jelentettek, így 2008-tól kezdve a kitöltött adatlapok száma már nem az önálló könyvtárak számát tükrözi. A kijelölt adatszolgáltatók 2014 óta minden telephelyükről, illetve szolgáltatási pontjukról elkülönülten kötelesek jelentést készíteni. Ez a változás a korábbi időszakhoz képest,⁹ amikor az adatszolgáltatói körbe *a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről* szóló, 1997. évi CXL. törvény (továbbiakban Kult. tv.) értelmében még csak az önálló, alapító okirattal létrehozott könyvtárak tartoztak (vagyis csak ők töltötték ki önálló adatlapot), fiókjaikról, illetve szolgáltatási pontjaikról pedig összesített adatokat közöltek. A 216/2018. (XI. 27.) Korm. rendelet értelmében az országos könyvtárstatisztikai adatgyűjtésben való részvétel jelenleg minden könyvtár, könyvtári tevékenységet (is) végző intézmény, szervezet számára kötelező.

2. AZ ADATGYŰJTÉSBEN RÉSZT VEVŐ KÖNYVTÁRAK TÍPUSAI

A könyvtárak kategorizálása, típusokba sorolása több szempont szerint lehetséges. Az OSAP 1442 könyvtári statisztikai adatlap elsődlegesen a Kult. tv.-ben nevesített könyvtári kategóriák szerint csoportosítja a könyvtárakat, illetve könyvtári szolgáltatási pontokat. Eszerint a magyarországi könyvtári rendszerben a könyvtárak három legfőbb típusa a nemzeti könyvtár, a közkönyvtárak és a szakkönyvtárak, amelyek a könyvtári rendszerben betöltött funkciójuk, feladataik, gyűjtőkörük és intézményi-működési feltételeik alapján további altípusokba sorolhatók. Egy-egy könyvtár egyszerre több típusba is tartozhat. A több típusba is sorolható, azaz több funkciót is betöltő könyvtárak csak egyszer szerepelnek az adatbázisban, és ezeknek a könyvtáraknak a statisztikai besorolása az elsődleges vagy fő funkció alapján történik.

NEMZETI KÖNYVTÁR¹⁰

A nemzeti könyvtár az MNMKG OSZK, amely a nyilvános könyvtári alapfeladatok ellátásán túl – többek között – gyűjti, megőrzi és szétosztja a Magyarországon keletkezett kiadványokat, feltárja, nyilvántartja és gyűjti a hungarikának minősülő dokumentumokat, digitalizálja, megőrzi és széles körben hozzáférhetővé teszi a könyvtárakban őrzött kulturális javakat, részt vesz a nyilvános könyvtári ellátás rendszerének működtetését és fejlesztését segítő központi szolgáltatásokban, valamint a nyilvános könyvtári ellátás országos koordináló szerveként működő Könyvtári Intézet révén részt vesz a könyvtáraknak, illetve a könyvtári rendszernek nyújtott szakmai szolgáltatásokban.

⁷ A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 1. számú mellékletének meghatározása szerint: „Könyvtár: az e törvényben meghatározott könyvtári dokumentumok rendszeres gyűjtését, feltárását, megőrzését és használatát biztosító szervezet” <https://njt.hu/jogszabaly/1997-140-00-00.56>

⁸ Például a könyvtárak egy része önállóan jelentett szolgáltatóhelyeiről, másik részük nem, az iskolai könyvtárak egy része bekerült, egy másik része nem.

⁹ Vö. Somogyi József (2020), Változó könyvtári statisztika: projekt a Könyvtári Intézetben; <https://ki.oszk.hu/dokumentumtar/statisztika-20-eve-konyvtari-intezetben>

¹⁰ A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény III. rész IV. fejezet, A nemzeti könyvtár: <https://njt.hu/jogszabaly/1997-140-00-00.56>

KÖZKÖNYVTÁRAK¹¹

A közkönyvtárak olyan általános gyűjtőköri könyvtárak, amelyek egy-egy település lakosságát vagy általában a nagyközönséget szolgálják. A települési könyvtári ellátás biztosítása a települési önkormányzatok kötelező feladata,¹² amely nyilvános könyvtár fenntartásával vagy 5000 fős népességszám alatti település esetében a fenntartás helyett vármegyei hatókörű városi könyvtár által nyújtott KSZR-szolgáltatás¹³ megrendelésével is teljesíthető.

A közkönyvtárak altípusai:

- vármegyei hatókörű városi könyvtár;
- települési könyvtár:
 - fővárosi könyvtár,
 - városi könyvtár,
 - községi könyvtár,
 - KSZR keretében ellátott (könyvtári, információs és közösségi hely elnevezésű) könyvtári szolgáltatóhely.

SZAKKÖNYVTÁRAK¹⁴

A szakkönyvtár tevékenysége valamilyen tudományra vagy az ismeretek egy meghatározott területére terjed ki. A tudományos és szakkönyvtári ellátás az MNMKG OSZK, a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár (DEENK), a felsőoktatási könyvtárak, az országos szakkönyvtárak, valamint a nyilvános könyvtári ellátást vállaló egyéb szakkönyvtárak feladata. A tudományos és szakkönyvtári ellátásban nemzeti gyűjtőköri könyvtár a DEENK.

A szakkönyvtárak altípusai:

- országos szakkönyvtár,
- felsőoktatási szakkönyvtár,
- egyéb szakkönyvtár.

Az országos szakkönyvtárakat jogszabály nevezi. A 2023-as állapot szerint országos szakkönyvtár:¹⁵

- a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár,
- az Országos Egészségtudományi Szakkönyvtár,
- a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ,
- a Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár,
- az Országgyűlési Könyvtár,
- az Országos Idegennyelvű Könyvtár,
- az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum,
- a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, Szociológiai Gyűjtemény,
- a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár,
- a Magyar Nemzeti Filmarchívum Szakkönyvtár és Dokumentációs gyűjtemény,
- a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténeti Könyvtár,
- az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézet Könyvtártudományi Szakkönyvtár,
- a Színház- és Filmművészeti Egyetem Könyvtár, Kottatár és Médiatár.

Az országos szakkönyvtárak alapfeladataikon túl a hozzájuk tartozó szakterületen nyilvános szakirodalmi és információs szolgáltatásokat végeznek, illetve szakterületükre vonatkozóan részt vesznek a könyvtári rendszernek nyújtott szakmai szolgáltatások megvalósításában.

A felsőoktatási könyvtárak a fenntartó felsőoktatási intézmény küldetésének megfelelő szakterületeken nyújtanak szakmai szolgáltatásokat.

Az egyéb szakkönyvtárak egy-egy szakterületet lefedve szervezik gyűjteményüket, illetve nyújtanak szakmai szolgáltatásokat. Ezen altípus jellemző csoportjait alkotják többek között a kutatóintézeti, kormányzati, jogi, közigazgatási, egészségügyi,

¹¹ A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény III. rész VI. fejezet, Közkönyvtári ellátás: <https://njt.hu/jogszabaly/1997-140-00-00-56>

¹² A könyvtári feladatok ellátása számos formában megvalósulhat, így történhet könyvtárbusszal, KSZR és IKSZT (Integrált Közöségi Szolgáltató Tér) keretében, kettős funkciójú iskolai-települési könyvtári szerepkörrel stb.

¹³ A Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer működéséről szóló 39/2013. (V. 31.) számú Emmi-rendelet: <https://njt.hu/jogszabaly/2013-39-20-5H.2>

¹⁴ A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény III. rész V. fejezet, Tudományos és szakkönyvtári ellátás: <https://njt.hu/jogszabaly/1997-140-00-00-56>

¹⁵ A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 3. számú melléklete szerinti országos szakkönyvtárak 2024. november 27-én: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700140.tv>

orvosi könyvtárak, egyházi, levéltári, múzeumi könyvtárak, valamint a forprofit és nonprofit szervezetek könyvtárai, illetve az olyan zárt szervezetek könyvtárai, mint a honvédségi, büntetés-végrehajtási, javító-nevelő intézeti vagy elmeorvosintézeti könyvtárak. Mellettük funkcionális szempontból a szakkönyvtárak közé lehetne sorolni azokat a könyvtárakat is, amelyek egy lehatárolható földrajzi területi egységre vonatkozóan teljes körű helytörténeti gyűjtemény kialakítását vállalják fel, ezeket azonban az OSAP 1442 könyvtári statisztikai adatlapon a könyvtári rendszerben betöltött elsődleges szerepük szerinti kategóriába soroljuk be.

ISKOLAI KÖNYVTÁRAK

Az OSAP 1442 adatgyűjtés keretei között nem gyűjtünk adatokat az alap- és középfokú nevelési-oktatási intézményekben működő könyvtárakról, vagyis az óvodák, általános iskolák, szakmunkásképzők, szakiskolák, szakközépiskolák, gimnáziumok és szakgimnáziumok, alapkú művészetoktatási intézmények, gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézmények, diákotthonok és kollégiumok könyvtárainak. Feladataikat a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló, 20/2012. (VIII. 31.) Emmi-rendelet 166. §-a tartalmazza.

3. A KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSI PONTOK ALTÍPUSAI

A könyvtárak, illetve könyvtári szolgáltatási pontok kategorizálásakor a könyvtári rendszerben betöltött szerepen túl érdemes egyéb fontos szempontokat is figyelembe venni, így elsősorban a működés szervezeti feltételeit, illetve módját. Különbséget tehetünk egyrészt a tekintetben, hogy szervezetenként elkülönülő, önálló könyvtárról vagy más intézménnyel összevontan működő könyvtárról van szó, másrészt a tekintetben, hogy a könyvtári szolgáltatás saját épületben vagy pedig más intézmény terében, esetleg mozgókönyvtári szolgáltatás keretében valósul meg. Emiatt a szervezeti feltételek szempontjából megkülönböztetjük a központi és a fiókkönyvtárakat, valamint az önállóan és a más intézményekkel összevontan működő könyvtárakat, a működésmód tekintetében pedig a telepített és a mozgókönyvtári szolgáltatási pontokat.

Másodsorban figyelembe kell venni az adatgyűjtés technikájából, illetve a könyvtár esetlegesen felvállalt ellátó könyvtári szerepéből fakadó szempontokat is. Az ellátó könyvtárak megállapodás alapján vagy egyéb keretek között más településeken (is) nyújtanak könyvtári szolgáltatást. Az OSAP 1442 adatgyűjtésben az ilyen feladatokat is betöltő könyvtárak – illetve azok egy része – ellátó könyvtári szerepükről önálló adatlapon jelentenek, de ez nem jelenti azt, hogy szervezetenként önálló könyvtáraknak minősülnek. Emiatt az ilyen ellátó könyvtárakat a könyvtári szolgáltatási pontok kategorizálásakor önálló altípusba soroljuk.

4. AZ ADATGYŰJTÉSBN RÉSZT VEVŐK SZÁMA

A 2024. évi, a 2023-as referenciaévre vonatkozó könyvtárstatisztikai adatgyűjtés keretében a könyvtárak a szolgáltatási pontjaikra vonatkozó adatlapokat 2024. január 15-étől kezdődően rögzítették a KultStatban, illetve küldték meg az ellátott szolgáltatóhelyek a feldolgozóközpontoknak. A feldolgozóközpontok munkatársai egyedileg ellenőrizték és szükség esetén javították a rögzített adatokat. A területi ellenőrzés 2024. június 15-én, az országos 2024. július 15-én zárult. Az országos zárást követően a KultStatból exportált teljes nyers adatbázist ellenőrizték a Kulturális és Innovációs Minisztériumban (KIM), valamint a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) Életminőség-statisztikai Főosztályán is. A 2023-as referenciaév adatainak 2024-es feldolgozása során a KultStatból kinyerhető nyers adatbázisban a Könyvtári Intézet a regionális adatfeldolgozó központokkal (ellátó könyvtárak) együttműködve a fellelt logikai hibákat javította. A szélsőértékek vizsgálata során kapcsolatfelvételt követően bizonyos értékek pontosításra kerültek.

A KultStatból kinyerhető teljes nyers adatbázist a Könyvtári Intézet 2023. november 30-án tette közzé honlapján.¹⁶ A 2024 első negyedében lezajló, 2023-as referenciaévre vonatkozó könyvtárstatisztikai adatgyűjtés során összesen 3850 könyvtári szolgáltatási pont adatlapja került rögzítésre a KultStat rendszerben. Ez a darabszám illeszkedik a 2015 óta tartó, lassú számbeli csökkenést mutató tendenciába (lásd 1. táblázat).

¹⁶ Könyvtári Intézet (2024), A könyvtári statisztika harmonizált idősoros adatbázisa: 2015–2023: <https://ki.oszk.hu/dokumentumtar/konyvtari-statisztika-harmonizalt-idosoros-adatbazisa>

1. TÁBLÁZAT: A BEÉRKEZETT ADATLAPOK SZÁMA RÉSZLETES KÖNYVTÁRTÍPUS SZERINT

	Év								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Nemzeti könyvtár	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Szakkönyvtárak	576	565	551	523	505	490	478	471	454
országos szakkönyvtár	12	11	11	11	11	11	11	12	13
MTA / Eötvös Loránd Kutatási Hálózat / HUN-REN szakkönyvtára	27	26	24	25	25	23	23	25	25
felsőoktatási szakkönyvtár	177	174	175	140	138	137	126	126	114
egészségügyi, orvosi szakkönyvtár	60	60	57	59	49	47	40	38	34
levéltári szakkönyvtár	28	28	30	31	31	30	32	32	33
múzeumi szakkönyvtár	81	79	75	79	79	79	74	74	72
nemzetiségi, idegen nyelvű, Braille, helytörténeti könyvtár	14	15	14	13	13	12	9	9	9
egyházi könyvtár	24	23	22	22	22	22	24	23	24
bírószági és ügyészségi szakkönyvtár	34	34	34	34	34	33	34	34	34
kutatóintézet szakkönyvtára	18	18	13	12	13	11	14	11	9
állam- és közigazgatási szakkönyvtár	17	15	16	16	16	14	15	14	13
gazdasági szervezet szakkönyvtára	16	15	15	15	9	9	9	9	10
civil, nonprofit szervezet szakkönyvtára	18	17	17	16	17	15	15	14	14
zárt szervezet könyvtára	48	48	46	48	47	46	48	46	46
betegkönyvtár	2	2	2	2	1	1	1	1	1
egyéb	0	0	0	0	0	0	3	3	3
Közkönyvtárak	943	901	876	819	732	738	727	717	683
vármegyei hatókörű városi könyvtár: központi	19	19	19	19	19	19	19	19	19
vármegyei hatókörű városi könyvtár: ellátó	14	13	13	13	12	17	19	19	19
vármegyei hatókörű városi könyvtár: tag-, fiók- * fővárosi könyvtár: központi	117	117	118	129	127	125	121	98	96
fővárosi könyvtár: tag-, fiók-, illetve egyéb	1	1	2	1	2	2	2	4	4
városi könyvtár: tag-, fiók-, illetve egyéb	27	27	27	27	26	26	28	49	49
városi könyvtár: központi	178	149	155	137	135	132	122	118	116
városi könyvtár: más intézménnyel / iskolával összevont	162	187	176	187	186	192	197	197	191
városi könyvtár: tag-, fiók-	69	68	66	67	58	59	60	56	51
városi könyvtár: civil, nonprofit szervezet közkönyvtára	11	9	10	9	7	6	8	8	6
községi könyvtár	191	140	131	88	61	57	51	50	46
községi könyvtár: iskolával összevont	31	38	32	24	12	13	12	12	8
községi könyvtár: egyéb intézménnyel összevont	123	133	127	118	87	90	88	87	78
KSZR keretében ellátott közkönyvtári szolgáltatóhelyek	2458	2496	2524	2597	2669	2672	2683	2692	2713
telepített ellátott szolgáltatóhely	1257	1170	1220	1097	1093	1008	1128	1133	1133
iskolával összevont telepített ellátott szolgáltatóhely	185	208	191	221	222	215	195	196	192
egyéb intéz. összevont telepített ellátott szolgáltatóhely	845	947	942	1107	1181	1276	1195	1198	1212
könyvtárbusszal ellátott szolgáltatóhely	171	171	171	172	173	173	165	165	176
Összesen	3978	3963	3952	3940	3907	3901	3889	3881	3851

A Kult. tv. *A könyvkultúra és a nyilvános könyvtári ellátás* című III. részének IV–VI. fejezetei szerinti alapvető könyvtártípusok felől vizsgálva megállapítható, hogy az adatlapok közül 3394 származott közkönyvtári szolgáltatási pontoktól, 455 szak- és felsőoktatási könyvtáraktól, 1 pedig a nemzeti könyvtártól. E bontás szerint a szak- és felsőoktatási, valamint a települési közkönyvtári adatszolgáltatók által rögzített adatlapok száma folytatja az elmúlt években mutatott csökkenő tendenciát, míg ezzel ellentétesen a KSZR-ek száma (és egyben aránya) tovább növekedett. Ez azt mutatja, hogy egyre több településen váltanak erre az ellátott szolgáltatási formára.

A 2024-ben lezajlott, a 2023-as referenciaévre vonatkozó adatgyűjtéssel kapcsolatban módszertani és értelmezési szempontból megjegyzendő, hogy a Kult. tv. 3. számú mellékletében nevesített 13 országos szakkönyvtár közül kivétel nélkül mindegyik rögzített önálló adatlapot a KultStat rendszerben.

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK) a központi könyvtár, a szakkönyvtár (Szociológiai Gyűjtemény) valamint a tag- és fiókkönyvtárak adatlapjain kívül 1 „összesítő” rekordot is létrehoz (*), mivel az adatlap munkaügyi tábláját másként nem tudja szakmailag elfogadhatóan kitölteni.

Egy másik szintén fontos tény, hogy a vármegyei hatókörű városi könyvtárak egy része a KSZR-ben végzett tevékenységeiről önálló adatlapon jelent, és így – szintén a korábbi évek gyakorlatának megfelelően – pusztán technikai szempontok miatt 19 ellátó könyvtári rekordot is rögzítettek a KultStatban.

A jelentések statisztikai adatainak helyes értelmezésének érdekében fontos megemlíteni továbbá azt is, hogy a KSZR keretében a kistelepülések egy részének ellátása nem könyvtárépületben (telepített könyvtár), hanem könyvtárbuszok segítségével történik. Az ország négy vármegyéjében (Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyékben) öt ilyen könyvtárbusz működik, amelyekkel 176 települést (KSZR-t) látnak el.

5. AZ IDŐSOROS ADATÁLLOMÁNY

A KultStatból származó nyers adatok elemzése és értelmezése a potenciális felhasználóktól nagy körültekintést igényel, és ezért azok számukra csak körülményesen használhatók. Másfelől az adatgyűjtés lezárása után a Könyvtári Intézet kutató-elemző könyvtárosai különböző algoritmusok segítségével további ellenőrzéseket hajtanak végre, amelyek során olyan további hibákra, inkonzisztenciákra derülhet fény, amelyek az adatlapok rögzítésének idején még a legkörültekintőbb egyedi adatellenőrzés során is elkerülhették a figyelmet. Az utólagos adatellenőrzés során kiderülő hibákat azonban a Könyvtári Intézet már nem javíthatja a KultStat rendszeren belül, mivel az ott szereplő adatoknak az adatszolgáltatók az adatgazdái, a Könyvtári Intézet pedig csak adatkezelő. Emiatt a Könyvtári Intézet 2021-től kezdve közzétesz egy, a felhasználók számára könnyebben kezelhető, harmonizált idősoros adatállományt is, amely a KultStatból származó nyers adatokhoz képest további javításokat, szükség esetén imputálásokat is tartalmaz.

A Könyvtári Intézet elemzései és adatvizualizációi ez utóbbi harmonizált idősoros adatállományból készülnek, amely elérhető a Könyvtári Intézet honlapján.¹⁷

¹⁷ Könyvtári Intézet (2024), A magyarországi könyvtárak statisztikai adatai: <https://ki.oszk.hu/informacioszolgalattas/magyarorszag-konyvtarak-statisztikai-adatai>

Magyar Nemzeti Múzeum
Közcgyűjteményi Központ

ORSZÁGOS
SZÉCHÉNYI
KÖNYVTÁR

KÉSZÍTETTE Havadi Gergő, Erdélyi Károly, Bebiák Magdolna
LEKTORÁLTA Szüts Etele, a Könyvtári Intézet igazgatója
OLVASÓSZERKESZTŐ Horváth Barnabás Dávid
LAPTERV Kóbor Szilvia

FELELŐS KIADÓ Rózsa Dávid, az MNMKG OSZK főigazgatója

A KÉZIRAT LEZÁRÁSA: 2024. november
2015–2023 (2024. évi 1. szám)
ISSN 2939-7391